

Årsrapport fra programsensor for Institutt for sosialantropologi, Universitetet i Bergen

Rune Flikke, Universitetet i Oslo

Oppnevnt for perioden V-18 til og med H-21

Oslo, januar 2019

Første rapport, V-18 og H-18

Grunnlaget for rapporten

I forbindelse med arbeidet med denne rapporten besøkte jeg Institutt for sosialantropologi ved UiB 21.02 og 30–31.10, 2018.

Under besøket i februar hadde jeg møter med instituttleder professor Ståle Knutsen, førsteamanuensis Mary Bente Bringslid og fagutvalget. Med på møtet var også studenter fra SANT260.

I oktober hadde jeg samtaler med fungerende instituttleder professor Olaf H. Smedal og førsteamanuensis Kerry Chance. I tillegg deltok jeg på en forelesning på SANT105, møtte undervisningsassistentene Kaja Skoftedalen og Osmund E. B. Grøholt, masterstudenter og fagutvalget. I tillegg hadde jeg ved begge anledninger samtaler med studieveileder Nina Bergheim Dahl.

Jeg har også mottatt dokumenter, med informasjon om opptak, karakterfordeling, gjennomføring.

Da programmet for de to møtene i hovedsak fokuserte på de tre første og det siste semesteret på bachelor vil jeg i det følgende fokusere på disse. Da dette er min første rapport vil jeg også bruke tid på å sette meg inn i strukturen og således gå gjennom punkter som nok vil være godt kjent for instituttet. Jeg vil også se på tema som dukket opp i samtalen med undervisningsassistentene. Jeg har gjort meg noen innledende tanker om masterprogrammet basert på samtaler med fagutvalget, men velger å vektlegge dette i neste rapport.

Bachelor

For fremtidige studenter er ofte den første introduksjonen til bachelorprogrammet instituttets hjemmesider. Det første møtet med nettsidene til Institutt for sosialantropologi er en meget god video som gir syv grunner til å studere faget. Her framheves antropologiens bidrag til dagsaktuelle problemer og jobbrelevans. Dette er temaer som flere av studentene jeg møte løftet fram som utfordringer på bachelorprogrammet. I tillegg kommuniseres den unike muligheten for utveksling som er bakt inn i instituttets bachelorprogram. Layout, tekst og videoene holder en meget høy kvalitet og gir ikke bare en grundig informasjon om studiet, men er attraktive og appellerende for nye studenter som har en nysgjerrighet for faget.

Programmet er 180 studiepoeng, men en fordypning i antropologi på 90 studiepoeng. Siden bunnåret 2014 har det vært en jevn økning i studenttallet med et totalt opptak på 110, mot 70 i 2014. Dette reflekterer trenden ellers i landet.

1 semester:

Det første semesteret på bachelor er bygget rundt SANT100 og SANT150 i tillegg til EXPHIL og er det eneste semesteret med 10 studiepoengskurs.

SANT100: Invitasjon til sosialantropologi er et kurs som gir en innføring i fagbegreper og grunnleggende kunnskap om antropologiske begrep, perspektiv, metoder og formidlingsformer. Studentene kan velge en av to innføringsbøker, hvorav en på norsk og en på engelsk. Det tematiske fokuset samles i stor grad rundt aspekter ved sosial differensiering. Pensum er gjennomtenkt og har funnet en god balanse mellom engelsk og norsk samt nyere og faghistorisk relevante tekster. Læringsmålene er godt innrettet i forhold til kunnskap som forventes i første semester.

Under en samtale med førstesemesterstudenter ble det påpekt at undervisningen foregår 5 timer i uken, en totimers og en tretimers bolk. De så film hver tirsdag, men fikk beskjed at det ikke var relevant for eksamen. Filmen ble ikke diskutert. Evalueringsformen er en 6 timers skoleeksamen.

SANT150: Akademisk skriving, teori og metode. En gjentakende oppfordring fra bachelorstudentene ved UiO er at vi må ha et større fokus på skrivetrening. Således er det spennende å se at instituttet I Bergen har lagt et så viktig kurs til første semester. Kurset er bygget over tre bolker hvor den første fokuserer på samfunnsfagernes historie og vektlegger særtrekk ved de forskjellige disiplinene, samt det fellesfaglige grunnlaget. Den andre bolken vektlegger stilistiske og skrivetekniske særtrekk gjennom tekstanalyse og skrivetrening. Studenten lærer videre å tolke og utforme en akademisk tekst som samsvarer med disiplinære normer innen sosialantropologien. Den tredje bolken er bygget over monografier for å gi studentene en forståelse over samsvaret mellom felt, metode, kunnskapsproduksjon og skriftlig framstilling.

Læringsutbyttebeskrivelsene er gode og i samsvar med hva som kan forventes på dette nivået. Dette ser for meg ut til å være et nøkkelkurs i forhold til den faglige progresjonen gjennom bachelorprogrammet og er således et kurs jeg kunne tenke meg å se nærmere på senere. Evalueringsformen er en syvdagers hjemmeeksamen.

2 semester:

I dette semesteret går studentene over til 15 poengskurs.

SANT102 Sosialt liv i globalt perspektiv.

Kurset framstår som spennende og relevant. Det er en god språklig og empirisk balanse i pensumet. Teoretisk og språklig ser kurset ut til å være ganske avansert i forhold til plasseringen i studieløpet.

Læringsutbyttebeskrivelsene er fornuftig i forhold til nivået og henger godt sammen med det

foregående semesteret. Jeg stusser derimot litt over fokuset i læringsutbytte. All den tid det globale trekkes inn i kursets tittel forventer jeg at det er beskrevet i læringsutbytte. Her fokuseres det derimot på mikronivå, hvor familie, hushold, slektskap, vennskap, naboskap og kjønn framheves uten å nevne hvordan disse hjørnesteinene i menneskers liv er spunnet inn i globale prosesser. Flere av studentene jeg pratet med trakk fram dette kurset som en kilde til frustrasjon og bør derfor vurderes som et spesielt fokus i rapporten for 2019. Evalueringsformen er en 8 timers skoleeksamen.

SANT103 *Materialitet: Miljø, stad og økonomi.*

Kurset gir en god innføring til faghistoriske og dagsaktuelle teorier om forholdet mellom materielle omgivelser og sosiokulturell tilpasning til disse. Dette er faglig dagsaktuelle problemstillinger som kan åpne opp for studentenes forståelse av antropologiens relevans i forhold til arbeidsmarkedet med fokus på miljø, klima, byplanlegging og grønn utvikling. Pensum virker fornuftig, men kan kanskje med fordel revideres med et øye for å synliggjøre fagets relevans i møte med miljøkriser etc. Med dette i bakhodet etter samtaler med studentene, stusset undertegnede for eksempel på valget av artikkelen til Heradstveit og Bjørge.

Som et ledd i evalueringsformen er det en obligatorisk innlevering som må bestås før studenten kan gå opp til avsluttende eksamen, som er en 8 timers skoleeksamen.

3 semester:

I følge nettsidene er dette semesteret med de første kurs på engelsk.

SANT104 *Culture meaning and communication.*

Pensum på dette emnet er relevant, men slår undertegnede som forholdsvis gammelt. Den nyeste teksten er fra 2010. Dette kan til en viss grad sies å reflektere trender i faget, men når det gjelder for eksempel kommunikasjon med ånder, guder har det skjedd en god del etter Willerslevs banebrytende bok *Soul Hunters* (2007) som er pensum. Emnesiden er godt formulert og

læringsutbytte fanger på en god måte forventet progresjon. Litteraturlisten er ikke, som den første, lenket til elektroniske tekster. Helhetsinntrykket undertegnede sitter igjen med er at kurset nok bør revideres i nær framtid. Evalueringsformen er en 8 timers skoleeksamen.

SANT105 *Makt, uttrykk og tilsløring.*

Som et ledd i besøket høsten 2018 var det lagt opp til at jeg skulle delta på forelesningen til dette kurset. Førsteamanuensis Kerry Chance var foreleser og hadde ved denne anledningen invitert professor Tone Bringa som gjest. Bringa viste sin film *We are all neighbours* og det ble lagt opp til en diskusjon etter filmen. Dette var en interessant erfaring da flere av studentene jeg hadde snakket med dagen før hadde spesielt kommentert dette kurset.

I samtale med flere studenter på tredjeseimester ble det påpekt at de hadde opplevd mye frustrasjon med faget de to første semestrene, men at SANT105 hadde vært et stort løft. De opplevde pensum som dagsaktuelt og at tekstene og foreleser stimulerte dem til å tenke nytt omkring politiske og sosiale spørsmål de møter i sin egen hverdag. De påpekte at de ble stresset, men også stimulert av en uvant pedagogikk i og med at foreleser av og til kunne henvende seg direkte til en student med spørsmål. Dette gjorde at de var skjerpet og stilte forberedt. Det var samtidig påpekt at det var av pedagogiske årsaker var forbud mot å bruke PC. Dette vakte undring, men jeg fikk ikke inntrykk av at det var en aktiv motstand mot dette blant de jeg snakket med, selv om det gjorde at notatene fra dette kurset ikke ble lagret på PC-en sammen med andre notater. De spurte meg derimot om det var lovlig.

Mitt inntrykk fra forelesning var svært godt. Studentene var engasjerte og det var ingen problemer med å få studentene til å engasjere seg i form av spørsmål og kommentarer i det store auditoriet (forelesningen ble holdt i Egget). For meg framsto undervisningsformen som et friskt pust og i en form som trente studentene til å ta ordet og formulere faglig relevante spørsmål. Dette er en svært viktig egenskap som godt kan vektlegges i læringsutbytte,

som i dette kurset er ganske kort, men ellers relevant og treffer nivået godt. Kurset skiller seg også ut i og med at det har et anbefalt tilleggspensum som er forholdsvis omfattende og ligger tilgjengelig på emnesidene. Dette ble ikke kommentert av studentene, men framstår for meg som et godt tilbud til studenter som ønsker å fordype seg i temaer.

Evalueringsformen er en 8-timers skoleeksamen. H-18 gikk snittkarakteren opp fra C til B. Denne forbedringen reflekterer inntrykkene jeg fikk gjennom deltakelse på forelesningen og samtaler med flere tredjese semester studenter.

6 semester:

Jeg vil i tillegg ta for meg 6 og siste semester, da mitt første besøk innebar et møte med førsteamanuensis Mary Bente Bringslid som hadde revidert og SANT260 og underviste kurset den våren. Dette semesteret er også en nøkkel i forhold til rekruttering til master.

SANT215 *Komparativ regional etnografi.*

Kurset er bygget over forelesninger og arbeidsgrupper som går parallelt gjennom semesteret. Kurset gir en mer inngående innføring i to regioner samtidig som det fokuserer på å gi studentene en inngående kjennskap til komparativ metode og balansen mellom det spesifikke og generelle. Kurset er bygget over temaer studentene har gjennomgått i løpet av programmet og er slik egnet til å samle tråder fra hele studieløpet i det siste semesteret. Dette er en svært god ide som ut fra pensumsbolkene ser ut til å være gjennomført på en god måte. I motsetning til SAI på UiO som har lagt regionalkurset tidlig i studieløpet, ligger dette i siste semester. Både plasseringen i studieløpet og strukturen ser for undertegnede ut til være en meget god løsning på et kurs som har skapt mye problemer for SAI.

Evalueringsformen er en syvdagers hjemmeeksamen.

SANT260 *Bachelor essay*

Kurset er en naturlig overgang for studenter som ønsker å utforske et tema eller en region med tanke på å gå videre på master, samtidig som det gir et

konkret selvstendig akademisk arbeid bachelorstudenter som ikke går videre kan henvises til i jobbsøknader etc. Undervisningen er basert på seminarer og individuell veiledning, samt et bibliotekskurs tidlig i semesteret. Det er også lagt inn et heldagsseminar. I Knut Nustads programsensorrappport fra januar 2014 er det påpekt at studentene kom sent i gang med skrivingen og at det var et merkbart skille i motivasjon mellom studenter som ville videre på master og de som ikke gjør det. Emnet har tidligere mottatt varierende studentevalueringer og ble derfor nylig omstrukturert av Bringslid for å svare på utfordringene. Disse endringene ser ut til å ha fungert bra. Dette er et kurs som de eldre studentene på master jeg snakket med hadde en god del innvendinger til under mitt besøk V-18, mens de som tok kurset det semesteret var meget positive. Dette er et viktig kurs for rekruttering til masterprogrammet som jeg kan holde et øye med i tiden som kommer. Evalueringen består av bacheloressayet på 6000 ord, pluss – minus 10% med en justerende muntlig eksamen.

Noen generelle betraktninger etter mine første to besøk:

Mitt første inntrykk er at studieløpet litt mer fastlagt enn det for eksempel er ved SAI, UiO. Av 180 studiepoeng er 60 valgfrie emner. Gevinsten kommer i at 4 og 5 semester som er frigjort for frie studiepoeng og utveksling. Dette legger opp til et studieprogram med store muligheter for å rekruttere studenter interessert i å fordype seg med språk-, regional kompetanse før et eventuelt masterstudium. Her skiller studieprogrammet seg såpass fra UiO at det bør være en god anledning til å profilere dette sterkere nettopp for å rekruttere flere studenter med spesialinteresser. Det legger også til rette for å gi studenter en solid tverrfaglig bakgrunn som kan være svært nyttig med dagens arbeidsmarked i tankene, samt trenden med tverrfaglige forskningsprosjekter hvor antropologer i større og større grad jobber med, for eksempel biologer, arkitekter, byplanleggere. Det kan være verd å merke seg at SAI er i ferd med å kartlegge og promotere 40-grupper med det mål å posisjonere studentene bedre for ansettelser innen telekom, design, klimaforskning, bare for å nevne noen områder det jobbes med. En gjennomtenkt strategi hvor mulig profilerte studieløp synliggjøres bedre for

studentene kan være en viktig måte å rekruttere og ikke minst beholde studenter på programmet. Dette året vil kunne være svært fruktbart for å øke anvendeligheten av antropologer utenfor, så vel som innenfor akademia. Dette vil svare på en del av utfordringene studentene kom med i samtalene vi hadde våren og høsten 2018.

Ved begge besøkene ble stort sett de samme utfordringene tatt opp av bachelorstudentene. Det dreide seg i første rekke om manglende motivasjon gjennom de to første semestrene. De ble opplevd som vanskelig og studentene så ikke relevansen av faget. Det ble klart uttrykt at det var opplevd som svært vanskelig å komme fra videregående til et fag de ofte hadde vage ideer om og å måtte lese, ikke bare komplisert akademisk engelsk, men også mange eldre tekster med et akademisk språk som ble opplevd som litt 'arkaisk'. Spesielt SANT102 ble trukket fram som et kurs med en svært bratt læringskurve. Keesing og Schneider ble nevnt som spesielt krevende. Flere av studentene hadde vurdert å slutte i løpet av det første året. Kommentarer som at det ble "mye Stillehav og Afrikanske landsbyer" i de to første semestrene kom ved flere anledninger. En person nevnte spesifikt at det var gode venner lengre ut i studieprogrammet som hadde overtalt henne til å fortsette med et løfte om "at det blir bedre". For henne ble SANT105 en øyeåpner. Medstudenter har en åpenbar rolle å spille i rekruttering og i å hindre frafall. Om de viderekommende studentene kan brukes bedre i denne sammenhengen kan eventuelt være et tema for senere rapporter.

Diskusjon

Mitt førsteinntrykk etter to besøk er at det ser ut til å være en del å hente på å tenke gjennom spesielt de to første semestrene av programmet.

Utfordringen her er helt klart at studentene ikke klarer se hva de kan bli, eller bruke antropologien til. De er klar over at de færreste kan ha ambisjoner om akademiske stillinger. Samtidig påpeker de at det er den type forskning de først og fremst blir presentert for. Som en student sa litt sarkastisk "det nytter ikke si at du kan bli alt!" Et konkret forslag som ble

nevnt var å f eks gjøre SANT240 obligatorisk. Dette er et kurs hvor de uttrykte at de umiddelbart så matnyttan av faget og studiene i forhold til dagsaktuelle problemstillinger. Mitt inntrykk er at SANT240 har slik et uutnyttet potensial for å rekruttere flere søkere til masterprogrammet. Dette gjelder også SANT285-3. Studentene påpekte at den faste strukturen gjør at det er vanskelig å passe inn disse kursene i studieplanen for de som velger å ta alle frie studiepoengene ute. Et enklere alternativ vil være å vurdere endringer på kursene det første studieåret. Jeg vet ikke om opplevelsen av SANT100 som studentene jeg snakket med H-18 er representativ, men de nevnte at undervisningen den uken jeg snakket med dem ble avsluttet med en sort-hvittfilm uten diskusjon. Studentene sa rett ut at de ble demotivert og at det drepte manges interesse for faget. Når de i tillegg får informasjon om at film ikke er relevant for eksamen bør instituttet tenke gjennom resursbruken. Her er det en åpenbar mulighet til å starte å introdusere den dagsaktuelle forskningen som studentene blir så engasjert av senere i programmet.

En annen viktig ting som slo meg i møte med studentene var at mulighetene som ligger innen digitale verktøy ikke er i nærheten av å bli utnyttet i bachelorprogrammet. Her tror jeg instituttet har svært mye å hente. Jeg har selv hatt stort utbytte i egen undervisning av overgangen fra Fronter til Canvas. Dette skiftet åpner for en interaktiv bruk som går langt utover det digitale arkivet. På direkte spørsmål om bruk av Canvas i undervisningen visste de fleste studentene ingen ting. Et par stykker var klar over at det var Mitt UiB, men de var enige i at dagens praksis ikke fungerer som en elektronisk læringsplattform. Det er relevant i denne sammenhengen å påpeke at Stortingsmelding 16 (januar 2017) sidestiller forskning og undervisning som meritterende ved opprykk og i lønnsforhandlinger. Dette er et område hvor det derfor skjer mye for tiden. Opprettelsen av DIKU har ført til en kanalisering av midler til å utvikle nye undervisningsformer, som for eksempel blir gjort på SANT105, selv om også dette kurset har et forbedringspotensial ved å bedre utnytte digitale løsninger som flipped classroom og bruken av etnografiske filmer. DIKU vil regelmessig komme

med nye utlysninger i tiden som kommer hvor det går an å søke om midler til å utvikle denne siden av undervisningen. Her har instituttet en jobb å gjøre som min erfaring som undervisningsleder ved SAI tilsier at det er en stor gevinst å hente.

Det ble også nevnt at det var vanskelig å komme inn i studentmiljøet de første semestrene. Det ble påpekt at det var vanskelig å finne faddere til åpningsuka og at lesesalsplassene ga lite rom for å skape et godt sosialt miljø. En positiv endring som ble påpekt var at bachelor seminarer var nylig blitt lagt til 8 etasje. Dette er med på å skape en tilhørighet og å bygge ned gapet mellom nye bachelorstudenter, ansatte og masterstudenter.

Instituttets hjemmesider er som sagt meget gode og flere av utfordringene i form av "hvorfør antropologi?" etc er besvart på disse sidene. De er oversiktlige og har meget gode og appellerende videoer og tekster. Det var derfor overraskende at disse ikke ble referert til i diskusjonene over. Kan instituttet gjøre mer for å fremme dette innholdet? En ting som slo undertegnede var derimot at det er meget vrient å finne informasjon om valgfrie emner som SANT240 og SANT285-3 på nettsidene.

Det ser ut til å være en god balanse mellom skole- og hjemmeeksamen som evalueringsformer. Ved sosialantropologisk institutt ved UiO er derimot på det nærmeste slutt med 8 timers skoleeksamen. Her er erfaringen at det holder med maks 5 timer. En reduksjon her vil innebære en utgiftsreduksjon. Jeg har heller ikke lagt merke til kurs som aktivt bruker mappeevalueringer. Dette vil være en måte å jobbe videre med evalueringsformene som sørger for at studentene får flere tilbakemeldinger i løpet av studieprogrammet. Dette temaet ble ikke tatt direkte opp med studentene, men er en gjenganger i studentevalueringene ved UiO.

Jeg hadde en lengre samtale med undervisningsassistentene Kaja Skoftedalen og Osmund E. B. Grøholt. Disse stillingene er uten tvil en stor og nødvendig resurs for undervisningen på instituttet og jobben de gjør ble

framhevet av studentene som meget god. Stillingene blir omtalt som rekrutteringsstillinger, men har i følge mine søk ikke rekruttert folk til videre forskning de siste fem eller seks årene. Mitt spørsmål er om det kanskje bør vurderes noen endringer her for å opprettholde dette som attraktive stillinger for lovende, nyutdannede masterstudenter slik at instituttet fortsatt kan rekruttere de beste og mest engasjerte underviserne.

I samtaler med studentene ble studiekonsulentene Nina B. Dahl og Hilde Ellefsen flere ganger trukket fram som fantastisk dyktige og greie å ha med å gjøre og slik med på å skape en god tilhørighet til instituttet. Denne gode førstelinjen er det viktig å beholde i tiden fremover.

Oppsummering:

Jeg vil kort oppsummere rapporten i følgende fire punkter:

- Studentene strever de første to semestrene. SANT102 ble opplevd som spesielt vanskelig. Det er min klare anbefaling og tenke gjennom kursene her for å bedre vektlegge antropologifagets aktualitet i møte med politisk og sosialt engasjerte studenter.
- Det sosiale miljøet kan også bedres de første semestrene. Kan for eksempel instituttet gjøre det mer attraktivt å bli fadder?
- De digitale mulighetene som ligger i Mitt UiB er ikke brukt. Her har instituttet en stor jobb å gjøre. Mitt forslag er å bruke mer resurser på dette arbeidet. Hold dere informert om mulige DIKU søknader.
- Selv om det er en god balanse mellom skole- og hjemmeeksamen mener jeg det er verd å se nøye på evalueringsformene som blir brukt. Ved første øyekast ser det ut til å være et stort forbedringspotensial her. Dette er noe jeg gjerne ser nærmere på ved en senere anledning.

Rune Flikke (sign)